

N:o 193.

Ank. till Riksd. kansli den 13 maj 1909 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för tillhandahållandet vid uppförandet af fredspalatset i Haag af 80 kubikmeter svensk granit såsom gåfva från den svenska statens sida.

(1 U. A.)

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling öfverlämnad proposition (N:r 227) af den 30 april innevarande år har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för tillhandahållandet vid uppförandet af fredspalatset i Haag af 80 kubikmeter svensk granit såsom gåfva från den svenska statens sida å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 26,820 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1909 af tillgängliga medel utanordna beloppet.

Enligt propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver utrikesdepartementets ärenden för ofvannämnda dag har t. f. chefen för utrikesdepartementet rörande detta ämne anfört följande:

»Ministern i Bryssel och Haag har i skrifvelse den 13 sistlidne januari hemställt, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att ett belopp af 30,000 kronor måtte varda tillgängligt för tillhandahållandet vid uppförandet af fredspalatset i Haag af 80 kubikmeter ljusgrå svensk granit såsom gåfva

Bih. till Riksd. Prot. 1909 4 Saml. 1 Afd. 127 Häft. (N:o 193.) 1

från den svenska statens sida, och därvid till stöd för denna sin framställning anført följande.

Sedan Mr Andrew Carnegie för byggande af ett fredspalats i Haag, afsedt att tjäna till lokal för den internationella domstolen därstädes, skänkt en summa af 1¹/₂ miljon dollars, hade den andra fredskonferensen i Haag vid dess session den 16 oktober 1907 enhälligt gjort följande uttalande:

»Konferensen uttrycker den önskan att hvarje regering, som under-tecknat konventionen i Haag, bidrager till uppbyggandet af fredspalatsset genom öfversändande i samråd med palatsets arkitekt af för dess inhemska produktion mest karakteristiska byggnadsmaterial, utstyrsel och konstföremål, på det att ifrågavarande palats, som är ett uttryck af hela världens vilja och förhoppning, må äfven i sitt yttre upptaga något af alla länder.»

Redan i skrifvelse den 1 mars 1908 hade kungl. utrikesdepartementet vändt sig till beskickningen i Bryssel och Haag med anmodan att söka hos byggnadskommittén för fredspalatsset inhämta närmare upplysningar för bedömande, huru ifrågavarande af fredskonferensen uttalade tanke lämpligast skulle för Sveriges del kunna förverkligas. Frågan hade emellertid då ännu befunnit sig på det förberedande stadium, att någon dylik upplysning icke kunde af vederbörande lämnas.

Sedan numera åtskilliga stater i samråd med byggnadsföretagets arkitekt bestämt det bidrag, de ämnade lämna, samt arbetet på palatsets uppförande framskridit ganska betydligt — grunden vore lagd och källarvåningar uppförda —, syntes tiden vara inne att för Sveriges del bestämma, om och på hvad sätt den svenska regeringen ämnade därtill bidraga.

Enligt hvad ministern efter samråd med ordföranden i styrelsen för Carnegie-stiftelsen, f. d. nederländske utrikesministern, ledamoten af generalstaternas andra kammare m. m. van Karnebeck äfvensom byggnadsföretagets arkitekt inhämtat, önskade styrelsen att, därest den svenska regeringen skulle vilja efterkomma den af fredskonferensen uttalade önskan, Sverige måtte lämna råmaterial till byggnadens uppförande; och hade styrelsen, då Kolmårdsmarmor icke kunde ifrågakomma af det skäl att redan genom två främmande regeringars försorg erforderliga kvantiteter af marmor ställts till styrelsens förfogande, uttalat den önskan att om möjligt erhålla *ljusgrå granit* såsom för svensk produktion särskildt karakteristiskt.

Byggnaden, som uppfördes af hufvudsakligen tegel i holländsk renaissancestil, upptoge i första våningens hufvudfasad ett galleri, hvilket

vore afsedt att utföras i granit. Fasaden upptoge utom hufvudingången fyra fönster å hvardera sidan, och skulle ingången samt samtliga dessa fönster inklädas i granit.

Till utförande häraf hade beräknats åtgå 80 kubikmeter, hvilket likaledes enligt byggnadsarkitektens beräkning skulle kosta omkring 20,000 floriner, eller i svenskt mynt 30,000 kronor.

Om än måhända äfven andra förslag kunde ifrågasättas såsom lika lämpliga för framhållande af prof på svensk industri eller konst, måste dock det af styrelsen omfattade förslaget anses fullt värdigt, och den plats, som vore afsedd att beredas Sveriges bidrag till fredspalatset, eller å hufvudfasaden, fullt tillfredsställande för den nationella känslan.

För att lämna ett begrepp om byggnadsföretagets storlek kunde nämnas, att den holländska regeringen för inköp af en tomt lämnat ett bidrag af 700,000 floriner eller 1,050,000 kronor i svenskt mynt; palatset omgäfvdes å alla sidor af en mycket stor park, och komme säkerligen, en gång uppfördt, att fullt värdigt tjäna det ändamål, åt hvilket det var ågnadt.

Hvad ministern i Bryssel och Haag sålunda anført synes mig synnerligen beaktansvärdt och synes böra föranleda en framställning till Riksdagen i det af honom angifna syfte. Utöfver hvad han omförmålt ber jag endast att få tillägga, att enligt hvad jag under hand inhämtat, så godt som alla civiliserade makter torde komma att bidraga med vare sig byggnadsmaterial eller andra föremål. Att Sverige skulle undandraga sig att för sin del genom en gåfva till fredspalatset visa sin sympati för skiljedomstanken, torde ej böra ifrågakomma. Då härtill kommer att vederbörande framställt en liflig önskan att från Sverige erhålla just granit, synas mig åtgärder böra vidtagas för att tillmötesgå denna önskan.

Sedan genom ministern i Bryssel och Haag ritningar och beskrifningar på fredspalatset införskaffats, har jag därför under hand vändt mig till vissa svenska firmor, hvilka äga tillgång till den ljusgråa granit, hvarom här är fråga, och hafva från dessa, sedan vissa kompletterande upplysningar inhämtats, nu ingått svar, hvaraf framgår, att det billigaste pris, hvarför 80 kubikmeter ljusgrå svensk granit, färdigarbetad för det afsedda ändamålet, skulle kunna erhållas fritt levererade i Haag torde utgöra 26,820 kronor. Jag vill slutligen tillägga, att någon tull för graniten icke kommer att erläggas vid införsel till Nederländerna, enligt hvad bemälda minister upplyst.»

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för tillhandahållandet vid uppförandet af fredspalatset i Haag af 80 kubikmeter svensk granit såsom gåfva från den svenska statens sida å extra stat för år 1910 under tredje hufvudtiteln anvisa ett belopp af 26,820 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1909 af tillgängliga medel utanordna beloppet.

Stockholm den 13 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
